

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Præcipuæ objectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

præceptivam, cui opponitur negligentia, & inconstantia.

58. Probatur secundo conclusio: ut enim ostendimus Tractatu sequenti, prædestinatio quæ est specialis providentia quam Deus habet de electis, in ordine ad vitam æternam, non consistit in actu iudicii antecedente electionem, sed in actu imperij, qui ad illam subsequitur. Quia prædestinatio est ordinatio efficax mediorum, quibus electi vitam æternam infallibiliter consequuntur. Sive ut ait Augustinus, *Est preparatio mediorum, quibus certissime liberantur quicumque liberantur.* Iudicium autem antecedens electionem, etiam ut per illam confirmatum, non est ordinatio efficax mediorum, sed solum imperium ad ipsam electionem subsequens. Quod ut fiat evidenti.

59. Notandum est ex D. Thoma 1. 2. quæst. 17. art. 4. voluntatem habere duplicem habitudinem ad finem. Prima est volendi illum: secunda cuiusdam tendentiæ ad ejus consecutionem in re. Prima habitudo terminatur & completur in actu electionis, quo voluntas, supposito iudicio de mediorum convenientia, & intentione finis, eligit media congruentia ad ejus consecutionem. Secunda vero habitudo subsequitur ad primam, & incipit ab actu imperij, quo voluntas in exercitio movetur ad applicandum se, & potentias executivas, ad executionem mediorum, & consecutionem finis, ut ibidem explicat Cajetanus. Providentia ergo quam Deus habet v. g. salvandi Petrum, non consistit formaliter in dilectione Petri, nec in electione & approbatione mediorum congruentium ad salutem consequendam; sed præsuppositis dilectione & electione, pertinentibus ad primam habitudinem voluntatis ad objectum volitum, consistit in ordinatione efficaci illorum, pertinente ad secundam habitudinem, quæ voluntas rendit ad consecutionem finis intenti, per executionem mediorum electorum. Unde non consistit in actu iudicii de mediis eligendis, etiam approbatis per electionem, sed in actu imperij consecuto ad illam. Nam iudicium illud de mediis eligendis, etiam ut approbatis per voluntatem, non habet ex se efficaciam, cum non pertineat ad secundam habitudinem voluntatis, ad quam pertinet providentia, ut explicatum est.

§. III.

Præcipue objectiones solvuntur.

60. Obijciunt primò Adversarij: Damascenus libro 2. fidei cap. 29. sic habet: *Providentia est voluntas Dei, per quam omnia quæ sunt, convenienter deductionem suscipiunt.* Augustinus de prædest. Sanctorum cap. 5. ait, *prædestinationem, quæ est pars providentiæ, esse propositum miserendi:* Sed propositum est actus voluntatis: Ergo providentia in actu voluntatis consistit.

61. Respondeo ex D. Thoma quæst. 5. de verit. art. 1. ad 1. ex argumentis secundo loco factis, quod quia in actibus animæ, præcedens actus clauditur virtualiter in actu sequenti, & providentia voluntatem supponit, & prædestinatio electionem, seu propositum voluntatis divinæ; hinc fit quod Damascenus providentiam per voluntatem, & Augustinus per propositum voluntatis definiant. Non quod providentia sit actus voluntatis formaliter, & prædestinatio propositum; sed vel quia actum voluntatis supponunt, vel quia illum virtualiter claudunt.

62. Obijciunt secundo: Providentia in Deo est actus

potentiæ executivæ, nam Deus per potentiam executivam causat effectus providentiæ: At potentia executiva in Deo, non est intellectus, sed voluntas, vel aliqua alia potentia virtualiter ab intellectu & voluntate distincta: Ergo providentia non est actus intellectus. Major videtur manifesta, Minor verò probatur. Potentia executiva in Deo, est illa in qua continetur effectus producendus; sicut calor in igne est potentia calefactiva, quia continet calorem producendum: Atqui Deus non continet per intellectum effectus producidos, sed per essentiam & infinitatem: Ergo intellectus in Deo non habet rationem potentiæ executivæ.

Respondeo primò negando Majorem, providentia enim in Deo non consistit formaliter in actu potentiæ executivæ, quæ res à Deo provisa executioni mandantur, & extra causas ponuntur: Sed executio & productio effectus provisi, supponit ipsam providentiam, quæ essentialiter consistit in actu intellectus practici, antecedente productionem effectus, quo per modum ordinationis & imperij procedit ad executionem. Sicut in nobis actus imperij practici, quo movemus potentias exteriores ad suos actus, non est ipsa actio potentiæ exequentis, sed alius actus eam antecedens. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 2. docet rationem illam ordinis quæ dicitur providentia, esse æternam; dispositionem verò, seu executionem illius, esse temporalem, & vocari gubernationem.

Respondeo secundo, datâ Majori, negando Minorem. Nam juxta veriores sententiam quæ sequitur D. Thomas infra quæst. 25. art. 1. ad 4. in secunda responsione argumenti, & quam nos etiam Tractatu præcedenti, ut probabiliorum elegimus: potentia executiva, tam in Deo, quam in Angelis, est intellectus ut motus à voluntate; distinguitur quæ à seipso ut intellectus est, quia ut intellectus, non dependet à voluntate, ut potentia verò executiva ad operandum ad extra, necessariò supponit actum voluntatis applicantis illum ad operationem: quod non sufficit ad constituendum illum in ratione potentiæ distinctæ, sicut distinguitur à voluntate, sed est eadem potentia cum diverso respectu. Unde ad probationem in contrarium, dicendum est, quod Deus continet omnia quæ potest producere, per intellectum, tanquam per formam & rationem proximam agendi, per essentiam verò & infinitatem, quasi radicaliter, & remotè.

Tertiò arguunt Adversarij contra tertiam conclusionem. In intellectu creato, respectu executionis actionum liberarum, non datur actus imperij: Ergo nec in divino. Consequentia videtur manifesta, cum de divinis loquendum sit proportionaliter ad humana. Antecedens verò in quo est difficultas, probatur primò. Intentio & electio libera exercetur & fit sine imperio rationis, nam imperium, ut ait D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 3. est electione posterius: Ergo necessarium non est ad actus liberos eliciendos.

Secundo, Licet intellectus moveat voluntatem quoad specificationem, non tamen quoad exercitium; cum hoc sit proprium voluntatis, quæ ut ait D. Thomas 1. 2. quæst. 9. art. 1. movere alias potentias, & intellectum quoad exercitium: Ergo imperium intellectus non est necessarium ad movendum quoad exercitium.

Tertiò, Positâ intentione efficaci finis, & electione mediorum conducentium, voluntas sine

63.

64.

Disp. 3.
art. 4.

65.

66.

67.

- alio actu intellectus, per seipsam sufficit ad eorum executionem: Ergo frustra ponitur alius actus intellectus, qui dicatur imperium, sequens electionem.
68. Quarto, Prædictus actus imperij, prout à Thomistis ponitur, videtur tollere libertatem in actibus imperatis: Ergo relegandus est. Consequentia patet, nam actus imperatus sæpe est actus virtutis, & consequenter liber. Antecedens probatur. Posito efficaci imperio intellectus, voluntas necessario operatur juxta determinationem imperij: Ergo non liberè.
69. Quinto, Ex positione illius actus imperij, sequitur quod pro actibus imperatis eliciendis non sint necessariae virtutes: Sed hoc est absurdum: Ergo talis actus admittendus non est. Sequela Majoris probatur: Virtutes constituuntur in homine, ad determinandum potentias animæ ad actus honestos & rationi conformes: Sed posito imperio, potentia quæ imperantur & applicantur ad agendum, plene determinantur ad operandum: Ergo pro actibus imperatis eliciendis, non erunt necessariae virtutes in potentia animæ.
70. Sexto, Homo non est sibi subditus, sicut nec alter à seipso: Ergo non sibi imperat, nec habet actum imperij. Consequentia patet, nam imperare pertinet ad superiorem, sicut orare est inferioris: Ergo sicut homo non orat seipsum, quia non est sibi inferior: ita nec sibi imperat, quia non est sibi superior.
71. Denique, Si in intellectu creato daretur actus imperij, ille pertineret ad aliquam ex tribus mentis operationibus, quæ à Philosophis communiter assignantur: Sed ad nullam pertinet; non est enim simplex apprehensio, neque iudicium, neque discursus: Ergo talis actus fictivus est.
72. Respondeo negando Antecedens primi argumenti. Ad cuius primam probationem, Soto lib. 1. de iustitia quæst. 1. art. 1. & lib. 7. art. 7. quæst. 1. in fine, censet ad eliciendum actum electionis voluntatis, non esse necessarium actum imperij ex parte intellectus, sicut requiritur ad actus potentiarum inferiorum quæ à voluntate moventur, sed satis esse iudicium practicum quod præcedit electionem. Oppositum tamen magis communiter tenent Thomistæ 1. 2. quæst. 17. art. 3. & videtur esse Sancti Doctoris ibidem in respons. ad 3. & quæst. præcedenti art. 4. ubi asserit imperium intellectus præcedere usum, qui est actus voluntatis, usum verò præcedere electionem; voluntas enim utitur etiam seipsa ad eligendum, sicut intellectus ad intelligendum: Ergo multò magis debet præcedere electionem, quæ est posterior usu. Neque oppositum sequitur ex eo quod asserat imperium sequi ad electionem. Pro quo
73. Observandum est ex eodem Doctore Angelico, locis citatis, in actibus voluntatis duplicem ordinem attendi posse: alterum directum, qui competit illis per ordinem ad sua objecta extrinseca, in quo actus electionis præcedit imperium, & imperium usum potentia executive. Alterum verò reflexum, quo actus tam intellectus quam voluntatis supra seipsos reflectuntur; voluntas enim vult se velle, sicut intellectus intelligit se intelligere. In isto ergo ordine, actus imperij præcedit actum electionis: nam qui eligit vel vult aliquod objectum, consentit consequenter in electionem, & utitur voluntate ad eligendum, & intellectu ad imperandum volitionem. Unde quando D. Thomas docet imperium sequi ad electionem, loquitur de illis secundum ordinem directum, in quo electio objecti extrinseci præcedit actum imperij quo tendit ad ejus assecutionem, & executionem. Juxta verò secundum ordinem, imperium præcedit etiam electionem, imò & intentionem, & quecumque alium actum liberum, quatenus in quolibet voluntas utitur seipsa ad volendum.
- Ad secundam probationem, respondeo intellectum per se non movere voluntatem, neque alias potentias, quoad exercitium, licet possit quoad specificationem: posse autem movere etiam quoad exercitium, ut motum a voluntate, ex cuius actu recipit virtutem ad movendum quoad exercitium, non solum alias potentias inferiores, sed ipsam voluntatem, ut asserit D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 1.
74. Si verò aliquis inquirat cur voluntas per se non possit se & alias potentias movere quoad exercitium, sine interventu imperij intellectus, cum ex se & in seipsa sit efficax? Respondeo ex D. Thoma loco citato art. 3. quod voluntas licet habeat virtutem ad movendum se & alias potentias absolute, non tamen per modum ordinationis, quod est proprium intellectus, cuius est ordinare unum ad aliud: unde cum aliquem actum imperari, sit fieri cum ordine ad aliud; imperare non ad voluntatem pertinet immediate, sed ad intellectum, quamvis non per se sumptum, sed ut motum ab ipsa voluntate, ex cuius usu & motione participat virtutem movendi quoad exercitium.
75. Ad tertiam probationem, responderetur negando Antecedens, quia licet uterque illorum actuum sit in suo genere vel ordine efficax, scilicet per modum intentionis & electionis, non tamen proximè & immediate, sed medio actu intellectus qui dicitur imperium, ad quem pertinet movere proximè quoad exercitium, per modum intimationis ordinativæ.
76. Ad quartam, negatur actum imperij ita determinare voluntatem, ut tollat libertatem; quia prædictus actus etiam efficax, licet inferat necessarium actum imperatum, necessitate consequentia, sicut intentio efficax finis, electionem mediæ necessitatis ad ejus consecutionem; non tamen tollit ejus libertatem, sed exercetur actus imperatus liberè; sicut ipsum imperium, intentio, & electio ex quibus procedit, libera sunt. Negatur ergo Antecedens, ad cuius probationem dicendum: posito imperio efficaci, voluntatem necessariò operari, necessitate secundum quid & consequentia, quia non stat unum esse sine alio: non autem necessitate simpliciter, vel consequentis, quæ pugnat cum libertate.
77. Ad quintam nego sequi ex prædicto actu imperij non esse necessariae virtutes pro actibus imperatis eliciendis; nam sine illis, neque intellectus imperaret, nec voluntas eligeret, nec moveret intellectum ad imperandum; cum virtus ponatur in intellectu, voluntate, & appetitu, ad eliciendum actum electionis, ad quem sequitur imperium, secundum ordinem directum, ut dictum est.
78. Ad sextam, in primis dici potest, quod sicut duplex est prudentia, una politica & regalis, quæ Princeps imperat sibi subditis; alia monastica, quæ quis sibi ipsi imperat: ita etiam est duplex imperium, unum politicum, & aliud monasticum. Primum est ad alterum, & inferiorem, non autem secundum; quia primum est actus prudentia politica, quæ quis alios inferiores gubernat: secundum verò prudentia monastica, quæ quis seipsum regit.
79. Secundo

80. Secundo respondeo, hominem secundum unam potentiam esse superiorem respectu alterius; & ita per actum intellectus imperare actus potentiarum exteriorum. Nec obstat non posse seipsum orare, quia oratio est actus superioris potentiae, scilicet intellectus. Et licet superior sit modo explicato, respectu aliarum potentiarum, respectu tamen intellectus, non habet aliam potentiam cui subijciatur per actum orationis; unde non seipsum orat, bene tamen sibi imperat.

81. Ad ultimam probationem multi respondent actum imperij pertinere ad secundam operationem intellectus, quae dicitur compositio; quia imperium fit per modum motionis denunciativae, ut ait D. Thomas 1.2. quæst. 17. citata art. 1. ad 1.

Sed melius responderetur cum Magistro Soto, imò & cum D. Thoma 2. 2. quæst. 83. art. 1. ad 3. tres mentis operationes quae à Philosophis communiter assignantur, pertinere ad intellectum speculativum; ad praeictum verò pertinere alios actus distinctos, quales sunt oratio, & imperium. De quo in Tractatu de actibus humanis.

Disp. 11.

art. 3.

82. Obijcies ultimò: Adhuc admissò actu imperij in nobis, non debet admitti in Deo: Ergo in eo non consistit formaliter divina providentia. Consequentia pater, Antecedens probatur. Prædictus actus imperij in nobis admittitur, ad movendam voluntatem, & alias potentias, quoad executionem suorum actuum: Sed propter hoc non potest in Deo admitti, quia in Deo, nec voluntas, nec alia potentia est mobilis, cum sit actus purus: Ergo adhuc admissò actu imperij in nobis, non debet in Deo admitti.

83. Confirmatur: Si in intellectu divino daretur talis actus imperij, vel ille pertineret, ad scientiam simplicis intelligentiae, vel ad scientiam visionis: Sed ad neutram pertinet: non quidem ad primam, cum scientia simplicis intelligentiae antecedit decretum, & sit naturalis, & necessaria; imperium verò sit actus liber, & supponat voluntatis electionem, & motionem. Nec ad secundam, quia actus imperij est efficax, & producit creaturas ad extra: scientia autem visionis est purè speculativa, nec causat res, sed potius illas præsupponit, & contemplatur ut præsentem & existentem, vel in mensura propria, vel in mensura superiori æternitatis: Ergo in intellectu divino non datur talis actus imperij.

84. Ad objectionem respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem dicendum est, actum imperij non poni in Deo, sicut in nobis, ad movendam & applicandam potentiam executivam ad operandum ad extra (quia ut ostendimus in Tractatu de scientia Dei, non datur in Deo aliqua potentia executiva, virtualiter ab intellectu & voluntate distincta) sed talem actum immediatè dirigi ad ipsas creaturas, & earum productionem imperare, juxta illud Genesis 1. *Fiat lux, & facta est lux.* Et Psal. 148. *Ipsè dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt.* Quare mobilitas & subjectio non se tenet ex parte Dei, sed creaturarum quae sunt, quae licet insensibiles sint & inanimatae, audiunt tamen imperium creatoris, & illi obediunt. Unde Job 38. Deus dixit mari: *Vsque huc venies, & ibi confringes tumentes fluctus tuos.* Et Matth. 8. Christus imperavit ventis & mari. *Ex quo loco intelligimus* (inquit Hieronymus) *quòd omnes creaturae sentiunt Creatorem imperantem, non errore hereticorum qui omnia putant animata, sed majestate conditoris.*

Tom. I.

A *cui sensibilia sunt, quae apud nos sunt insensibilia.*

Ad confirmationem respondeo cum Gonzale hic disp. 65. & cum Alvare lib. 1. responsonum cap. 6. actum imperij quo Deus imperat creaturarum productionem, vel illas in suos fines ordinat, pertinere ad scientiam visionis, ut approbationis est, id est quatenus connotat liberum divinae voluntatis decretum, per quod ad productionem rerum movetur & applicatur. Quae solutio & doctrina sumitur ex D. Thoma supra quæst. 14. art. 8. in fine, ubi ait: *scientiam Dei esse causam rerum, secundum quod habet voluntatem conjunctam, & prout consuevit nominari scientia approbationis.* Unde ad probationem in contrarium, dicendum est, scientiam visionis, ut approbationis est, & mota ac applicata per liberum divinae voluntatis decretum, esse eminenti modo speculativam & practicam; ac proinde non esse causatam vel mensuratam à rebus, sed potius illarum causam, regulam, ac mensuram, ut præcedenti Tractatu ostensum est.

85i

B Quærent hinc aliqui, an ad rationem providentiae sufficiat ordinatio rerum in finem, vel etiam requiratur actualis ipsius finis consecutio?

Respondeo duplicem à Theologis solere distinguui in Deo providentiam: Alteram quae præsupponit solam voluntatem antecedentem finis, & quae generalis appellatur. Alteram quae supponit voluntatem consequentem illius, & quae dicitur providentia specialis, seu prædestinativa. Si ergo de hac posteriori providentia sit sermo, certum est illam importare non solum ordinationem in finem, sed etiam actualem & infallibilem ipsius finis consecutionem. Si autem de priori sit quæstio, dicendum est cum Gonzale, Marco a Serra, & pluribus aliis Thomistis, illam importare solum ordinationem rerum in finem, non verò actualem ipsius finis consecutionem: quia de ratione generalis provisoris est, ita ordinare res in finem, ut tamen velit, aut permittat, aliquas ab illo deficere, & illum non consequi. Unde D. Thomas de verit. quæst. 6. art. 1. *In qualibet ordinatione ad finem, est duo considerare: scilicet ipsum ordinem, & exitum vel eventum ordinis; non enim omnia quae ad finem ordinantur, finem consequuntur.*

Disp. 11.

art. 1.

86i

D *Providentia ergo ordinem in finem respicit tantum, unde per Dei providentiam omnes homines ad beatitudinem ordinantur. Sed prædestinatio respicit etiam exitum, vel eventum ordinis, unde non est nisi eorum qui gloriam consequuntur.* Idem docet in 1. dist. 4. quæst. 1. art. 2. ubi distinguit providentiam generalem à prædestinatione, in eo quòd providentia respicit ordinem ad finem, non tamen eventum ordinis; prædestinatio verò utrumque respicit, & ideo non est nisi de illis qui consequuntur gloriam.

E Confirmatur: Providentia non habet majorem efficaciam circa finem, vel ejus affectionem, quam voluntas ex qua procedit, cum tota efficacia providentiae sumatur ab efficacia voluntatis: Sed voluntas antecedens, ex qua procedit providentia generalis quam Deus habet de omnium hominum salute, non semper est efficax respectu affectionis finis, cum de facto omnes homines salutem non consequantur: Ergo nec generalis providentia ordinis supernaturalis.

87i

Advertendum est tamen, duplicem debere distinguui finem, unum particularem à creatura intentum, & alium generalem qui intenditur ab ipso provisorio universali. Licet ergo ad providentiam

88i

5ff

quam generalem ordinis supernaturalis, non pertineat affectio finis particularis ipsius creaturæ rationalis, qui est vita æterna; ad illam tamen pertinet affectio finis generalis ipsius provisoris, qui est manifestatio suorum attributorum, & ostensio suæ justitiæ. Quare D. Thomas supra quæst. 19. art. 6. docet quod *Cum voluntas Dei sit universalis causa omnium rerum, impossibile est quod divina voluntas suum effectum non consequatur. Unde quod recedere videtur à divina voluntate, secundum unum ordinem, relabatur in ipsam, secundum alium. Sicut peccator qui quantum est in se recedit à divina voluntate peccando, incidit in ordinem divine voluntatis, dum per ejus justitiam puniatur.*

§. III.

Corollaria præcedentis doctrina.

89. **E**X dictis colliges primò, providentiam Dei ab ejus scientia practica distingui, per hoc quod scientia practica est de fine & mediis; providentia autem solum de mediis, quatenus ordinantur ad finem. Ita expressè docet D. Thomas quæst. 5. de verit. art. 1. in corp. his verbis: *Scientia communiter se habet ad cognitionem finis, & eorum que sunt ad finem; per scientiam enim Deus scit se & creaturas, sed providentia pertinet tantum ad cognitionem eorum que sunt ad finem, secundum quod ordinantur in finem.*

90. Colliges secundo, Dei providentiam ab ejus arte distingui. Ita idem S. Doctor ibidem in respons. ad 9. ubi ait: *In rebus potest considerari duplex ordo, unus secundum quod egrediuntur à principio, alius secundum quod ordinantur ad finem.* Et subdit, quod ars respicit res productas primo modo, & secundum quod egrediuntur à principio, & inter se invicem collocantur: artifex enim ex vi artis diversimodè collocat partes ædificij; providentia autem illas respicit secundo modo, & importat ordinem rerum secundum quod ordinantur in finem. Et in corpore ejusdem articuli docet quod ars est recta ratio factibilium, id est eorum quæ ab agente procedunt in extraneam materiam, v. g. scammum & domum: providentia autem est recta ratio agibilium, quæ sunt actus non progredientes ad extraneam materiam, sed perfectentes ipsum agens, sicut castè vivere, & patienter se habere. Unde cum agibilia à factibilibus differant, manifestum est, prudentiam in Deo ab ejus arte distingui, & consequenter providentiam quæ est pars prudentiæ.

Adde quod perfectio artis consistit in judicando, perfectio autem prudentiæ, in imperando, ut docet idem S. Doctor 2. 2. quæst. 47. art. 8. & probat à signo: nam melior artifex reputatur qui volens peccat in arte, voluntariè devians à judicio quod habet de artefacto faciendo, quàm qui nolens peccat ex defectu judicij. In prudentia autem è converso contingit, est enim imprudentior qui voluntariè peccat ab arte devians, habens scientiam & judicium perfectum, quàm qui nolens peccat ob imperitiam artis, eò quod ille deficiat in imperio, iste verò in judicio: quæ doctrina est Philosophi 6. Ethic. cap. 3.

91. Colliges tertio, Dei providentiam non esse idem ac legem æternam: in quo decipiuntur quidam ex nostris Thomistis, qui oppositum sentiunt: nam D. Thomas quæst. 5. de verit. art. 1. ad 6. expressè docet, quod providentia in Deo propriè non nominat legem æternam, sed aliquid

A consequens ad illam: quod probat, quia lex æterna consideratur in Deo, sicut in nobis accipiuntur principia operabilium, ex quibus ad consiliandum, eligendum, & imperandum procedimus. Ergo sicut principia operabilium naturaliter nota, non sunt in nobis providentia, aut prudentia, sed principium illius; non aliter ac principia speculabilia non sunt scientia, sed scientiæ causa: ita lex æterna in Deo non est prudentia, aut providentia formaliter, sed principium illius; unde colligit D. Thomas effectus providentiæ attribui legi æternæ, tanquam ejus principio. Ubi est advertendum, loqui D. Thomam de lege æterna, secundum quod est ratio gubernationis rerum sive rationalium sive irrationalium: in qua acceptatione verissima est ejus doctrina, & discrimen statutum, sic intelligendum, quòd sicut lex in nobis tradit regulas in generali, v. g. diligendum esse Deum, parentes honorandos &c. juxta quas regulas prudentia hinc & nunc colligit esse operandum. Ita lex æterna in Deo tradit generales regulas, v. g. lapidem deorsum, ignem sursum inclinari: providentia verò juxta illas regulas de motibus illorum in particulari disponit, & ideo providentia legem æternam habet pro principio.

Confirmatur: Lex æterna, ut est propriè lex, non est Deo imposita, sed creaturis; nec consistit in imperio monastico respiciente actiones Dei, sed in imperio regali subditos respiciente, ut docent Theologi cum eodem S. Doctore 1. 2. quæst. 93. At providentia consistit in imperio monastico, & immediatè respicit actum Dei liberum, qui dicitur usus, & mediatè executionem, ut constabit ex dicendis in Tractatu de prædestinatione. *Disp. 11. art. 3.* Non ergo sunt idem formalissimè providentia, & lex æterna.

Colliges quartò, providentiam distingui ab ideis divinis. Ita etiam S. Thomas loco citato de verit. in resp. ad 1. ubi ait: *In re creata duo possunt considerari: scilicet ipsa species ejus absolute, & ordo ejus ad finem, & utriusque forma præcesit in Deo. Forma ergo exemplaris rei secundum suam speciem absolute, est idea; sed forma rei secundum quod est ordinata in finem, est providentia.* Et subdit: *Quamvis idea possit pertinere ad speculativam cognitionem aliquo modo, tamen providentia tantum ad practicam pertinet, eò quod importat ordinem ad finem.* Et in hac parte quæst. 15. art. 2. ad 2. docet quod idea ab arte distinguitur, quia hæc significatur ut quo Deus intelligit, idea verò ut quod intelligitur: At etiam providentia significatur ut quo Deus practicè intelligit: Ergo illa etiam à divinis ideis virtualiter distinguitur.

Colliges ultimò, Dei providentiam distingui virtualiter, saltem inadæquatè, à potentia Dei executiva, quæ res ad extra producit.

E Probatur: Potentia Dei executiva est scientia ejus practica, seu approbationis, producens res ad extra per actum imperij, ut ostendimus Tractatu præcedenti: Sed providentia Dei, ut jam vidimus ex D. Thoma, virtualiter, saltem inadæquatè, distinguitur ab ejus scientia practica: Ergo & ab ejus potentia executiva. Dixi, saltem inadæquatè, quia actus imperij quo Deus res ad extra producit, duo munia inadæquata includit, scilicet munus dirigendi, & exequendi; & sub prima ratione pertinet ad providentiã, quæ habet res dirigere seu ordinare in finem; sub alia spectat ad scientiã Dei practicã, quæ in Deo habet rationem